

V sredo in saboto

izhaja in velja:

Za celo leto	6 for. 20 kr.
" pol leta	3 " 20 "
" četert leta	1 " 70 "
" mesec	— " 60 "

Po pošti:

Za celo leto	7 for. 50 kr.
" pol leta	3 " 80 "
" četert leta	2 " — "
" mesec	— " 70 "

SLOVENE C.

„Živi, živi duh slovenski, bodi živ na veke!“

Nar. pesem.

Oznanila.

Za navadno dvestopno versto se plačuje: 5 kr., ktera se enkrat 8 kr., ktera se dvakrat, 10 kr., ktera se trikrat natiskuje; večje pismenke plačujejo po prostoru.

Za vsak list mora biti kolek (štampelj) za 30 kr.

Rokopisi se ne vračajo.

Št. 42.

V Celovcu v saboto 26. maja 1866.

Tečaj II.

Čujte Korošci vsi!

Po vseh deželah ljube Avstrije kaže se krepko in mogočno duh ljubezni do domovine.

Spoznati morajo, da so se močno goljufali vsi tisti, ki so mislili, da je naša država znotraj oslabiljena in da so dežele in narodi med seboj v boju. Namesto slabega, obnemoglega bolnika se nasprotnikom nasproti postavlja na boj pripravljen, do zob oborožen korenjak.

Vsaka dežela velike Avstrije daje denarja in kri, kolikor koli le premore. — Tudi Koroška ne bo zaostajala.

Poslala je Koroška v polnem številu vse svoje sinove, ki jih je klical cesar pod bojna bandera. — Pa zamore še pomagati, da se dožene še druga imenitna reč.

Vemo iz poprejšnjih vojsk, kaj znajo talijanski prostovoljci. Po južnih naših planinah se klatijo, dražijo za herbtom našo armado in, če jih danes tukaj odpodiš, pokažejo se ti jutri na drugem mestu. Zatorej so izvedeni možje svetovali, naj se tem prostovoljcem od naše strani nasproti postavijo posebna kardela.

Tiroljska v ta namen napravlja svoje deželne strelce. Na Štajerskem nabirajo do moljubni možje v ravno ta namen posebno kardelo tako imenovanih „planinskih lovcev“ ali po nemški „Alpenjäger.“

Tudi koroška dežela je planinska dežela. Pa premajhna je, da bi sama za se tako kardelo spravila na noge; naj se torej pridruži sosednji štajerske deželi, ki nam je v zlahti po kervi in jeziku.

Ta misel je podpisane nagnala, da so se pogovorili z gospodom, ki ga je presvitli cesar imenoval za poveljnika ali komandanta „planinskih lovcev.“ Združili so se v poseben odbor in si stavili to nalogo, nabirati dobrovoljne darove in potrebne denarje, pa tudi pomagati in voditi, da se nabirajo potrebni možaki. Ako se jih dosti nabere, pridružijo se štajerskemu kardelu, pa vendar tako, da bojo stali pod svojim lastnim poveljnikom.

Preden se pa zamorejo ljudje nabirati, mora potrebni denar biti pri roci.

Gre pa le samo za to, da se nabere toliko denarja, kar ga je treba, da se „planinski lovci“ na noge spravijo, oblečejo in oborožajo. Tako napravljene lovce prevzame država in jih bode oskerbljevala ona. Res, da je naša dežela le borna in nima veliko denarnih moči, vendar dosti bode za to, da se kaj imenitnega doseže. Poznamo naše ljube Korošce, njih ljubezen do domovine in njih veliko darežljivost. Zatorej terdno zaupamo, da bomo skorej skorej v stanu, tudi drugega dela naloge svoje lotiti se.

Kar se zgodi, mora se zgoditi pri tej prici. Vsak, tudi najmanjši dar, se bode radovoljno in hvaležno sprejel kakor daritev na oltar ljube nam domovine.

Darovi se morejo oddajati pri vseh okrajnih predstojnikih cele dežele, v kanceliji mestnega župana v Celovcu, ali pa pri de-

želnej denarnici. Kar kdo daruje, poterdilo se mu bode pismeno.

Po vseh deželnih časnikih se bojo darovi oznanjali ob svojem času, pa tudi ravno po tem potu povedalo, kam in kako so se prejeti darovi obračali, in ako bi se nabralo več, kolikor je treba, bode se po razmeri darovavcem dalo nazaj.

Korošci! V imenu drage domovine vas še nikoli niso zastonj klicali, da pomagajte in darujte!

Skažite se tudi zdaj prave domoljube! Veče nevarnosti naše Avstrije se niso obdajale, — v pravičnejšo vojsko naši vojaki ne morejo iti.

Bog daj banderom presvitlega cesarja srečo in zmago!

V Celovcu 21. maja 1866.

Koroški odbor za napravo kardela „planinskih lovcev.“

Predsednik:

Anton grof Goës.

Odborniki:

Karl baron Cnobloch,

Oskar baron Fin,

Jožef Zl. Hueber,

Maks vitez Moro,

Leopold Nagel,

Franc baron Schluga,

Karl baron Spinette.

Dajte in se vam bo dalo!

Domovina je v veliki nevarnosti. Od dveh strani jej žuga kervava, strašna vojska. Treba bode narodom, dajati in darovati denar, kri in življenje. Pripravljeni so narodi, položiti na oltar svoje domovine vse, kar imajo. Pa darovali bi še rajši, ko bi se jim tudi dajalo od druge strani in vsaj nekoliko povračevali njih neizmerni darovi. Naj torej naša visoka vlada ne kliče samo: Dajte, dajte! timveč naj tudi spregovori sladko besedo: Nate! to le imate za povračilo! To bi vlada naša kaj lahko storila, — saj ni toliko, kar narodi tirjajo. Narodi hočejo, naj stopi to, kar jim je dano že davno na papirju, vsaj enkrat tudi v življenje.

Imamo ustavo ali konstitucijo in svitli cesar jo je poterdil že večkrat. Pa ministerstvu sovražni časniki — prijatli stare sisteme — pisarili in rili so tako dolgo, da so pri ljudeh podkopali vse zaupanje. Dalje so pred durmi tako imenitne dogodbe, da bi visoka vlada kaj modro storila, ako bi vso odgovornost za nje ne basala samo na svoje rame. Narodi hočejo in prosijo, naj se skličejo in poprašajo narodni poslanci in visoko vlado v tako nevarnej dobi podpi-
rajo s svojim svetom in djanjem.

Imamo narodno ravnopravnost. Sviti cesar in visoko ministerstvo sta jo nam že večkrat zaterdila. Pa vse je še na papirju; v djanju in življenji, postavimo po šolah in uradnih, pa tudi pri visokej politiki se še malo čuti o njej.

Imamo obljubljeni avtonomiji ali samoupravo, — grof Belcredi je že večkrat spregovoril kaj lepih besed o tej zadevi. Povsod pa le gospodari še stara birokracija in se obnaša po ljubej starej navadi, pošilja na Dunaj svoje stare „Berichte“ in ljudem se pravica sodi pe teh „berichtih“!

Imamo obljubljeni pomilovanje ali amnestijo za tiskarne pregreške in minister Belcredi sam je rekel, naj se tisti, ki milosti iščejo, naravnost obernejo na cesarja, prosijo pomilovanja in dobili ga bojo. Pa visoko ministerstvo za pravosodje takih prošenj cesarju še ne predlaga ne, temveč naravnost jih pošilja nazaj s pristavkom: „Aus Abgang rücksichtswürdiger Gründe zu einer höhern Vorlage nich geeignet.“ Prašamo, kdo pomiluje: presvitli cesar ali le minister? Zakaj se prošnja cesarju ne predloži?

Imamo posebno mi Slovenci znano ogromno peticijo ali prošnjo, v kateri so naznanjene vse želje in prošnje naše; pa cela ta prošnja podpisana od 20.000 Slovencev, mirno počiva v kakem predalčku in čaka odrešenja vsaj v tem, kar zadeva šole in uradnije naše: Naj bi se odločil obrok, do kterege mora vsak uradnik na Slovenskem znati slovenski!

Glejte, narodi ne tirjajo ničesar, kar bi bilo prenapeto ali škodljivo, nevarno ali nemogoče; dajate torej s polno roko in dajalo se bode tudi vam nazaj. Ljubezen in serce vsakega naroda je kaj dober kup na prodaj, — ne zamujajte v tej velikej nevarnosti in potrebi jih kupovati in pridobivati: Dajate in se vam bo dalo, — dalo vse: denar, kri in življenje!

Avstrijsko cesarstvo.

Armade se zmiraj bolj ena drugi bližajo. Skorej da bje osodopolna ura. Na mir že morebiti noben več ne misli, — vse je obupalo nad njim! Binkoštni praznike se nam tedaj ni nič na bolje obrnilo. Gre nam torej vso moč misliti na varstvo in obrambo domovine! Velike, neizrečeno velike žertve nas čakajo, — da bi le tudi kaj zdale in bi ne tekla zopet zastonj kri! Res da se par dni sem spet na vso sapo o kongresu piše in da se je za gotovo naznanilo, da se že kakor včeraj snide, ali javeljne bo kaj ž njim in spustili so to raco prej ko ne le zavolj tega po svetu, da se med tem časom še bolje za vojsko pripravijo. Tudi piše francoski časnik „La France“, da je že prepoznano zanj! Vsa vprašanja se bodo tedaj z bodali reševala! Kar se je sejalo, bode se želo! Se enkrat pa ponavljamo, da bi bilo pri sedanjih okoliščinah gotovo bolje za vse, ako bi se mirno porazumeti hotli, kajti ta vojska bi bila le kabinetom (vladam), ne pa narodom v prid, in na vse zadnje pride vendarle kongres na versto. Kljub vsemu temu naj pa vendar omenimo poglobitve točke, ki so jih v Parizu kot program za kongres sestavili in se glasé: „Zastran Šlevik-Holstinskega vprašanja naj ododni prebivavci sami sklenejo, kaj da za dobro spoznajo. Nemška zvezina ustava naj se po-

pravi tako in toliko, da to drugim državam ne bo na škodo in da se ohrani njih zdanja veljava in moč (ravnotežje). Avstrija naj Italijanom za kako odškodnino (ktero? ni povedano) Beneško izroči in novo italijansko kraljestvo spozna, le-to pa naj se zaveže, papežu sedanje posestvo ohraniti. — Kakor Angleški časniki pišejo, naznanil se je ta program avstrijski vladi, ona pa da je neki odgovorila, da noče zastran Šlesvik-Holštinskega splošnega glasovanja (suffrage universel), ampak le to, da naj se samo stanovi o tem posvetujejo. Zastran zvezine ustave zaverže pruski predlog (splošno glasovanje in neposredne volitve); zastran Beneškega pa bi rada poprej vedela, kaj bi se jej za odškodnino dalo. — Toliko o tem programu. Morebiti se res kaj dogovarja ali zdi se nam, da vse le na videz in da ne bo iz te moke za zdaj nič še kruha!

Binkoštna praznike je bil shod nemških poslancev v Frankobrodu. Tudi avstrijski so bili tje povabljeni, ali nobeden ni prišel, kar je popolnoma prav, saj nima nihče tam nič opraviti.

Iz Dalmacije nam poročajo časniki, da so slovanski Dalmatinci kaj zelo dobrega duha navzeti in pripravljeni za Avstrijo boriti se na življenje in smert. Zakaj se vendar niso do zdaj bolje podpirali?

Ves stari državni dolg je znašal konec meseca decemb. 1865 v dunajski veljavi 25,047.549 gld. 20 kr.

Dežele notranje-avstrijske.

Iz Celovca. (Ljudske šole na Koroškem; — planinski lovci; — oficirski strežaji in straže; — vreme). Mi koroški Slovenci smo pač prave reve; ne moremo reči: Napravite nam šole tako, kakor je priporočal deželni zbor. Dozdaj se dež. zbor tega predmeta še dotaknil ni in gorje nam, kedar se ga dotakne, — tedaj bode slovenščini po ljudskih šolah klenkalo. Pa upajmo, da bode visoka vlada zvesto stala na straži in skerbela, da prava ljudska omika nobene škode ne terpi. Zatorej ne more in tudi ne bo nikoli dovolila, da se ljudske šole proti zdravi pameti in proti pravilom veljavne pedagogike ne bojo osnovala. Vlade sveta dolžnost pa tudi njen lastni največji dobiček je, da si napravi dobro vredjenih ljudskih šol in dobi omikanih prebivavcev.

Ako ravno ne moremo kazati na predloge dež. zbora v šolskih zadevah, pa moremo kazati na postave, ktere dozdaj po naših ljudskih šolah veljajo. Kar je knezoškofjska konsistorija v škofjskem zakoniku II. 3. št. 237 l. 1860 zastran učenega jezika zaukazala, je vse hvale vredno in prav veseli in zadovoljni bomo Slovenci, če se le to tudi po vsej deželi zvesto spojuje.

Že je „Slovenec“ v št. 16 t. l. to postavo obširno donesel, zatorej jo danes le kratko posname.

Za nepremakljivo pravilo velja: cerkveni jezik je tudi v šoli učni jezik. Keršanski nauk se mora v vseh razredih v maternem jeziku učiti. V nameštanih farah se rabita oba jezika, vendar podučni in poglavitni jezik je jezik večine. Kjer so otroci, ki so za više šole namenjeni, naj se jim nauk v nemškem jeziku deli v posebnih urah. Tako je postava za ljudske šole na kmetih in hvaležni povemo, da se oblastnije tudi po njej ravna: Marsiktera nemškutarska občina se je že zavzela na to postavno pot. — Ali druga je po mestih, tergih, in po tistih vaséh, kjer je kaka uradnja ali fužina; tam se še vedno misli, da so 3 — 4 nemški otroci toliko vredni, kakor 50 — 60 slovenskih in tu se še vedno nemškutari. V Velikovu smo šole že popisali; kako je v dolnjem Dravberdču, Prevaljah, Pliberce, železni Kapli, Doberlivasi,

Borovljah, Rožece, Podkloštom, naj nam naznanjajo rodoljubni gospodje. —

Naš deželni glavar potrebuje planinskih lovcev in se je spomnil, da so tudi Slovenci na Koroškem, ter je poslal tudi „Slovenca“ oklic, ki stoji danesnjemu „Slovenca“ na čelu. Naj bi tudi Slovenci pridno pomagali, za to jih prosimo in vabimo, Nemci pa naj tudi pri drugih priložnostih ne zabijo, da živijo na Koroškem tudi Slovenci!

Vsakdo lahko sprevidi, da vojakov sila veliko potrebujemo. Zatorej mislim, da mi nihče ne bode za zlo jemal, ako naravnost povem, kar mi je v glavo padlo. Oficirskih strežajev je okoli 16 — 17.000; — častnik ali oficir v mirnih časih, tem manj v vojski posebnega strežaja potrebuje. Ali bi ne bilo dosti, da po dva, tri častniki enega strežaja imajo? Dalje vidimo, kako pred nekaterimi hišami po dva stražnika semtertje hodita, lenobo paseta in menda hišo varujeta, da je kdo ne odnese! To je neka nova naprava, še le Bach jo je iztuhtal. Kedar imajo vojaki časa, no bodi! če koga ta igrača veseli, akoravno se stražniki po zimi v hudem mrazu človeku v serce smilijo. Vse druga pa je v vojski, tam vojščaki niso za igranje in kratak čas. Ako se opusté vse nepotrebne straže po celem državi dobimo gotovo cel regiment pravih vojakov. In tako bi se dalo še marsikaj preurediti in na boljše obrniti. — Slabo, merzlo vreme je napravilo neizrečeno škode: po nekaterih krajih že ozimino sečejo, fižol, buče, turšico pa vnovič sadijo, nevarnost je še vedno velika, snega je po vseh planinah vse debelo!

(Tatvine). Binkoštna praznike niso se godile le po polju in na vertih žalostne reči, temuč tudi drugod. V Bilčovsu so oropali cerkev in jej odnesli monštranco, na ciboriji pokrov s srebernim križem, nekaj pranja in špere z nekterih plajščev. V gori blizu Petrovca pri Humberze so našli nekaj ostankov monštranec, pokrov in pranje. Vse se hrani pri okrajni oblastnji v Celovcu. — Dalje poskušali so vlomiti v cerkev v Otoce, zvertali tri velike luknje v cerkvena vrata, da bi jih mogli odpreti, pa vendar ni jim šlo srečno izpod rok, pleh je bil preterden ali pa so bili odpodeni. — V Žrelcu so vlomili v farovško čumnato in odnesli vse, kar je bilo notri. Vse to se godi blizu Celovca, kjer so žandarji in toliko vojakov in zdaj po letu, ko druge male od takih reči ni bilo nič slišati.

Iz Velikoveca. (Šolske zadeve, kako je z njimi?) Premili mi „Slovenec“! Kaj smo ti neki Velikovčani storili, da nam zavoljo šole tako tople daješ? Kakor hitro sem list od 16. maja v roke dobil in bral prve besedice, že sem spoznal, da nas žalibog ne boš hvalil. Ako bi ne vedel, da imaš včasih zavihan klobuk in iz prizanesljivosti drugim v množini, da bi jih preveč ne osramotil, rad umno lepe izglede zakrivaš ali pa kerkneš le kaj po verhu, bil bi ti še celo nekoliko zameril; ali ker te dobro poznam, tudi vem, kaj tvoja opomba o učeniku 1. razreda pomenja. Zamolčal si modro, da je tudi on tvoj dopisatelj in ni izdajica, kakor nekteri, svoje matere Slave, ampak nje verli podpirovec, nadpoln mladeneč, pravičen v svojem poslu, zdrave pameti, postavam vedno pokoren, pa tudi v obnašju v šoli, cerkvi in drugod lep izgled marsikteremu starejšemu učeniku. Da eden izmed tukajšnjih učnikov, sicer prav priden in marljiv, pred 2 letoma v 1. razredu za Slovence ni kaj maral in jih ni niti brati niti pisati učil, akoravno jih je bilo tudi tedaj čez polovico in je od njih več šolske plače prejemal kot od meščanskih Nemcev, na kterih vsakdanje potrebe tudi ni gledal, vse to dobro vemo. Morebiti pa zato, ker niso plačevali po goldinarju na mesec? Da se naša šola sploh tako slabo obiskuje in da je v tem zaostala za glavnimi šolami drugih mest ne le po Koroškem, ampak tudi po Štajerskem in Krajnskem, kdo se bo temu ču-

dil, ako ve, kako malo je Velikovčanom za pravo cmiko njihovih in pa otrok iz okolice mar! Po drugih mestih vsaj v nekterih nahajamo šolske odbore, kterih skerb je paziti in preiskovati, ali spolnjujejo starši svoje dolžnosti in visoke postave zastran šolskega obiskovanja ali ne. — Komu je pa v Velikovu že kaj takega na misel prišlo? Kteri odbornik ali svetovavec je kedaj takim potrebam vstreči si prizadeval in v kateri seji mestnih svetovavcev kaj takega že svetoval? Pridite, dragi čitatelji „Slovenca“ semkaj in preiskujte sami! Našli bote v Vinogradah, Št. Rupertu, pod hribom Štruce, ne le terdo okoli mesta, ampak še celo v mestu šolske mladine, ktera ne obiskuje niti vsakdanje niti nedeljske šole! Šrenjski svetovavci pomagajte na vse strani, da se omika naše ljudstvo. Pomagajte in preuredite, kar je bilo dozdej abotno in narobe. 2. in 3. razred se morata preurediti po naših potrebah. Dozdaj je šola sama vsaj slovenske otroke od sebe pahala. Vprašajte le starše, zakaj da svojih otrok v šolo ne dajejo? Odgovorili vam bodo: ker se nič prida ne naučijo, vsaj ne tega, kar in koliko v življenju potrebujejo. Kaj je velikovška, dolga leta golo nemška kultura v šoli in cerkvi že ljudstvu hasnila, zgodbe učé, — povedal bom pa tudi jaz drugikat še marsikaj. Čuda vredno se nam zdi, da Velikovčani lansko leto in tudi prej še niso barali, ko so slišali, da se je že večkrat celo na prižnici oznanovalo, da so se učenci zgubili, kaj je neki vsega tega vzrok, da otroci tako neredno v šolo hodijo in dostikrat več dni raji gladujejo ali pa živéje beraičijo, celo po noči pod milim nehom ali v kakem na pol zapuščenem mlinu prebivajo, kakor da bi z nalogami učeniku vstregli? Učil sem se tudi jaz ptujih jezikov, ne le latinskega in gerškega, ampak tudi hebrejskega, nekoliko laškega in francoskega, pa vse tako, da mi je gosp. učenik vse tudi v maternem ali vsaj že znanem jeziku povedal. Ako torej, velikovška šola, nočeš prazne slame mlatiti, podučuj mladino po narodnem in naravnem potu, kakor tirja zdrava pamet in imela boš ne le sadu dovolj, ampak tudi lepo število učencev in učenk. Zapusti svojo omilovanja vredno revico v Trušnjah pod sv. Erazmom, tako imenovano „Wunder-Schule“, in postani sestra drugih glavnih mestnih šol! Vi učeniki pa vprašajte slov. Gradec, Bistrice, Brežce itd., kako, kaj in po kterih knjigah tam učijo. Poterkajte v svoji zadregi tudi v Celje, ktera glavna šola v 5. razredih ni le kakor vaša v istem času 715, ampak celo 1608 učencev in učenk imela; saj dobro veste, da imajo tudi Velikovčani Slovence radi in hrepenijo po njih penezih ob sredah in nedeljah. Ali bi torej ne bila krivica, ako bi se ne gledalo na nje tudi v šoli in cerkvi? Nadjamo se posebno od istega učenika, kteri je nekomu, ki se je odkrito reči prederznil, da bi v Velikovu deklishe šole treba bilo, jezno zagromel: „V desetih letih spregovorite spet besedico z menoj“, — da se bo za naprej na vse žile za pravo ljudsko omiko trudil in za to poganjal, da se vsaj v 3. in 4. razredu deklishe ločijo od fantov!

Iz Junske doline 21. maja. 3 (Slana; ogenj.) Nič veselega sopot nimam sporočiti. Zraven vojskega hrupa vdrihajo še druge nesreče po nas. Kaj nam je pomagalo, da so v prvi spomladi žita tako lepo stala, ker nam je pa v preteklih dneh že do sedaj mraz veliko pokončal! Turšico in fižol nam je slana vzela in tudi drugod dosti škode napravila. Jarenina je od mraza vsa klaverna, rež ne more cvesti; ako pa začne, zamori jo berž slana; oves in ječmen sta kakor osmojena, pšenice vse rumene. Na vse to pa je še danes zjutraj, 23. maja, snežilo, da kolikor nam v poprejšnjih dnevih vetrovi reži niso povalili, jo je pa danes sneg polegel in polomil. Tako nam je zibnilo vse naše upanje. Ubogi kmet in z njim vsi drugi!

Berž ko ne bomo tudi iz Stajerskega in Kranjskega kmali slišali, da je terta šla pod zelo. In kaj potem?? Nikjer se nam nič prida ne obeta! Pač bi nam bilo treba miru, ako bi ga naši diplomati znali ohraniti; a to so le pobožne želje!

Verh teh nesreč ne manjka se pa še drugih podobnežev, ki so za šibe na svetu. Tako je v Smiheljski fari poleg železnice binkoštni večer ob 9. uri v Konjiški vasi nekdo ogenj v seno podtaknil, da so štirim kmetom vsa poslopja pogorela, in še petemu je skedenj vzelo. Žraven je en konj, troje goved in devet prešičev v ognju poginilo. Škoda se ceni nad 5800 goldinarjev; zavarovana pa sta bila le dva. Da bi bil domačih kdo po navadni neprevidnosti podnetel, ni lahko misliti, kajti ravno pri oni hiši, kjer se je ogenj najprej iz sena prikazal, nihče tobaka ne žge in nihče tudi z lučjo okoli sena ni hodil. Moral je kak potepuh to storiti. Te in enake nesreče naj bi pač naše kmete zmoodrovale, da bi svoja poljišva vsi od kraja zavarovali. Kako lahko se vsakemu primeri, da zvečer brez skrbni v svoji hiši zaspi, drugo jutro je pa be-rač in brez lastnega podstrešja! Toraj čujte, ker nesreča nikoli ne praznuje! — Ogenj v Konjiški vasi pravijo da so neki cigani iz hudobije podnetili.

Od Savine 18. maja. (Blind. Vojaki z dopustom. Šolske zadeve. Slana.) Tukaj mislimo sploh, da je Blind v Bero-linu na Bismarka s takim samokresom stre-lil, ki je bil brez krogle nabasan; da je ta morivni napad samo zvita sleparija, in da Blind še živi. Blind se zove slovenski slep. Slep je slepo cev nabasal, slepo ustrelil, Bismark pa sleparil. Zakaj se pa od Blindovih ran, njegove smrti in preiskave nič kaj bolj gotovega ne pove? Ako bi bil B. poginil, bila bi "Tagespošta" gotovo že za-lovala, ker v prikladi Nr. 110 neko hvali-sarijo imenuje: „kostbares Eingesendet.“ Sploh se „T.“ tako vède, kakor da bi bila Bismarkova. Zdaj ko je sila vlado v težav-nih okoliščinah podpirati, napada jo „T.“ neprenehoma, vse njeno početje graja, bolj-šega svetovati pa niti zna niti hoče. Venom-er kriči in trobi za „Reichsrath“, razun Nemcev in Madjarov nobenih narodov v Avstriji noče poznati, in le sili, naj bi ime-novani gospodje Slovane na veke v jarm sužnosti vpregli. Ministrom zabavljuje pri-imke daje, zaupanje podkopava in ljudstvo šunta. — Naši začasno doma bivajoči pa zopet na vojsko poklicani vojšaki so silno neradi se od svojih krajev ločili, zlasti tisti, ki so morali na Italijansko odriniti in svoja posestva drugim prepustiti. Pa je res tužno, da mora lastnik velikega posestva na vojsko iti, malopridni potepuh pa, kterih nihče ne pogařeša, doma pohajajo, se po lituših klatijo, in radi tergajo; — take rogovileže naj bi v vojsko dali, da bi tam svojo pre-vročo kri si ohladili. — Pravda o šolski za-devi v Laškem tergu se je, kakor „Tages-pošta“ v Nr. 111 naznanja, po stari nem-ški prislovici rešila: Le umivaj, pa ne zmoci me! Če je le res? kajti tetka rada laže, zlasti njeni dopisovavci iz Laškega. — Tri dni zaporedoma je slana padla, sočivje je vičidel oparjeno, terta že tam pa tam poškodovana, gorkomer je danes padel na 0 t. j. kazal je na led.

Iz slov. gorie 18. m. Gotovo bi najprej rad vedel, dragi nam „Slovenec“, kako je kaj v goricah tukaj. Z veseljem naznanjam, da, kakor se zdaj kaže, bo zopet za vinsko terto ugodno, dobro leto. Vseelo že zelenijo naši vinogradi, in obilno grozdja priluka na svitlo na posameznih trticah. Pa snega je po pla-ninah še dosti, jutra so kaj merzla, zatorej smo še vedno v nevarnosti in se bojimo. Ni nam tudi zameriti, da smo v strahu in se bojimo za vinograde, saj je to skoraj edina in poglavitna pomoč, ako zamore kmet kap-ljico vina „v krajcar spraviti“, da po-plača velike davke, da si povrne velike

stroške in skrbi, da si polajša trud in si kaj prihrani. Bog nas samo toče varuj in mraza pred branjem! Imamo še vina prav dobrega, novo in staro, kar nam ga tatovi še niso znosili, — pa akoravno je dobro, vendar mu je cena le nizka. Nadjati pa se je, da mu bo v kratkem poskočila, toliko bolj, ker nam grozijo hudi časi!

Naj še omenim nekega srenjskega pred-stojnika v okrogu sv. Lenarta v slov. go-ricah in njegovo svojeglavnost. Prišel je ženin k njemu, prosit ga za dovoljenje k ženitvi. Kaj stori modrijan? Pošlje ženina in mu naroči naj brž pokliče odbornike srenjske; „izvoljeni možje“ trdijo, da nimajo nič zoper ženitev, — naj se mu tedaj za-želeno dovoljenje podeli. Predstojnik se na vso moč ustavlja, rekoč: Zna oslabeti, zboleti in srenja bo redila na slednje njega, ženo in otroke itd. — nikakor ne gre. Pride drugokrat prosit pa zopet zastoj — ven-dar pa je moral plačati neke „takse“ pred-stojniku — zakaj, ne vemo. Nasledek tega je bil: ženin je imel zdaj veliko potov, stroš-kov za koleke itd. — predloži prošnjo na sodnijo, sodnija jo pošlje na dež. poglavarja v Gradec — in tukaj se je uslišala prošnja, — prišlo je povelje na župana, da mora dovoljenje brez odloga dati. Se ve, da je čas za ženitev poprej pretekel in ubogi že-nin neoženjen ostal, akoravno je toliko potov in stroškov imel. Baramo tedaj: Ali je to pravično ravnanje — brez gotovega vzroka zakon zadrževati? Premalo je brati zakon zavoljo strahu, da bi tega ali unega mogla kedaj srenja rediti. Imamo dokazov, da tudi najbogatejšim se rado po-sebno v sedanjih časih hudo godi in jih de-vajo na „kant“. Ako pa je človek zdrav in še zraven zna rokodelstvo in ima svojo skrb — z božjo pomočjo bo se že živil. Nekteri župani so res čudni možje! Za ceste, za tatove, za materialni hasek in pošteno za-držanje srenjčanov se njih veliko ne zmeni; tam pa, kjer ni treba, — so veliki gospodje! — Vojska je pred durmi — ne gledamo na časopise, ni treba drugih dokazov, — zado-sti je, ako vidimo den na den, kako se lo-čijo od nas pridni mladenči. Komaj dobijo ukaz, še tisti den bi že morali biti na svo-jem mestu. Veliko jih je, ki so bili že mir-nega srca doma pri svojih, — že skoraj dosluženi, — pa morali so zopet pristopiti; tudi oženjenim ne prizanašajo! Mladi, čvrsti mladenči, korenjaki slovenski, pomoč svojih staršev pri težkem delu, — zapuščajo nas s težkim srcem!

Milo jokajo očetje in matere, sestre in bratje, žene in otrociči za svojimi, kakor bi se za vselej ločili! Pa ne bo taka; Bog in pravica je z njimi, in prišli bojo zopet zdravi domú, pa prinesli seboj slavno zmago in tudi nam Slovincem pravice naše!

Blizo Novega mesta 18. maja. (Revščina in lakota.) Z naročnino vred pošljem tudi par vrstic. Pri nas je huda, neizrečeno huda. Revščina, pomanj-kanje in lakota je na Dolenjskem, zlasti pa okoli Novega mesta, grozno velika. — Ljudje že zaradi tega tu pa tam zelo bole-hajo. Prikazuje se vročinska bolezen. Oh potrkal bi rad na vrata usmiljenih in rado-darnih Slovencev, zlasti Kranjcev; pa kaj hočem, ker se že vsem bolj slabo godi in zdaj tudi domovina tirja svoje. Vendar pa, če je mogoče, naj se ne pozabijo usmiljenja vredni, Dolenjci!

Iz Loke 22. maja. XYZ. (Nova čital-nica.) Z radostjo čujemo, da se pri naših sosedih v Idriji narodna zavest vedno bolj zbujajo. Ravno sedaj se narodna čital-nica vstanavlja. Slava serčnim rodoljubom idriskim, ki so med tolikimi ovirami to reč sprožili in so terdne volje, nobenega truda se ne ustrašiti, dokler ni oživljena ta ko-ristna naprava. Čast pa tudi rodoljubni du-hovščini ondote dekanije, ki se je zave-zala čitalnici potrebne podpore ne odreči. Tako je prav! Le serčnost in pa „korajžo“,

blagi sosedje! Združena moč umorila bo oholost nasprotnega duha, ki je dozdej po ponižni Idriji tako samovoljno gospodaril ter dobroserčnim Idričanom pot do prave omike tako brezvestno zapiral.

Od kranjsko - goriške meje o bin-koštih. L. J. (Kaj bo? Letina. Knji-žice družbe sv. Moh.) Kaj hudi časi nastopajo. Že jih vsi dobro čutimo. Dela in zaslužka ni, potreb pa na vse strani to-liko, da je joj! Res, kdor ima še serce za človeštvo, mora se mu smiliti! Kaj bo z vojsko? Strašne reči se nam obetajo. Naši državniki morajo zdaj vendar enkrat že spoznati, kakšen kervav sad nam je nemška politika spet rodila in da jo je treba dru-gam zakreniti, če noče vse konec vzeti. Prijateljstvo in zveza s Prusi proti Dancem nam je toliko milijonov požerla, toliko kervi nas stala, — zdaj pa nas bodo še topli za to! To je vendar nezaslišano in strašno! Prosta pamet si pač tega ne more raz-jasniti. Res da bomo za domovino in ce-sarja radi vse dali, kar imamo; ali držav-niki naši naj bi pa vendar tudi začeli že enkrat boljšo politiko delati, ker v tacih stiskah in revah nam ni več obstati. Fu-zine stojé, kupčija je poterta, kruha čedalje bolj primanjkuje, dolgovi pa rastejo od dne do dne bolj. Jojmene, kam smo prišli! — Letina tu še dosti dobro kaže. Polja so lepa, travniki obetajo dovolj kerme za ubo-go, lačno živinico; tudi sadje cveté lepo in obeta obilen pridelek. Le to nas spet straši, ker je vedno nekako merzlo vreme. Hladna jutra tudi naši mladini pri njeni lahki opravi nič kaj ne koristijo. Otročaji prav pogo-stoma bolehalo, vendar jim ni še sila. — Še o družbinih bukvic naj nekaj opomnim. Gledé na zavitke svetujem tudi jaz, da naj bi se zanje vzel raznobarvan papir. Mislim, da to ne bo prizadjalo veliko več stroškov mimo dozdanjih, ali dokaj lepše bi bile zla-sti za darila knjižice z rudečkastim, rumen-kljastim, zelenkastim itd. zavitkom. — Tudi to naj se za Boga ne stori, da bi se vse knjižice v enem ali dveh zvezkih izdale. Kdor je ta svet dal, dal ga je po mojih mi-slih nepremišljeno in tje v en dan. Name-sto da se zdaj peterim branja željnim lahko ob enem postreže, naj bi se po tem nasvetu le enemu ali dvema! To bi bila vendar čudna! Nikarte tega!

Iz radoliškega okraja. Š. (Mraz. Gorenski Amerikanci. Župnik Jan. Keše†). Spet naj „Slovenec“ par verstic pošljem. Tudi tukaj je nekaj dni sem tak mraz, da je joj. Če se kmalo dru-gači ne oberne, bo škoda velika. Binkoštni pondeljek je bila po nekterih krajih ne sa-mo slana, ampak tudi led. Tako pač ni pričakovati dobre letine, ki bi je vendar že tako zelo potrebovali. Res znajo hudi časi nastopiti in pomanjkanje na vse strani, zla-sti če se vojska vname. Zatorej se tudi ni čuditi, ako si ljudje drugam, celo v daljno Ameriko pomagajo, kjer mislijo srečniši ži-veti, kakor pa doma. Nikoli sicer nismo govorili za to preseljevanje, ali ker ljudem ni ubraniti, — naj pa gredo v božjem ime-nu. Tako se jih je zdaj res namenilo okoli 30 ali še več oseb iz bohinske Bele, ki pojdejo v Ameriko neki že ta teden sreče iskat. Kakor lanski izseljenci poslovali so se tudi ti skupaj pri D. M. na Brezjah, kjer jim je binkoštni terek mošenski kaplan g. M. B. maševal in, ker je bilo tudi družega ljudstva dosti, pridigoval pod milim nebom tako, da je bilo vse do solz ginjeno. — Še to naj pristavim, da je brat begunskega župnika g. Janez Keše, bivši župnik v Ponikvi na Stajerskem, 22. t. m. zjutraj ob 4. v Begnah v Gospodu zaspal. Vnela se so mu neki čreva in ležal je bo-len samo en dan. — Zastran znane okrož-nice slišim, da se ji pripravlja neka na-sprotna, in da vendar ne ostane slavni de-kan To man sam. To je lepo in pravo! Slava!

V Ljubljani 23. maja. (Vojska, Južni Sokol; Mehikanci.) Vedno nam še visé črni vojskni oblaki nad glavo, nič prav se ne ve, kje da se bo vsula najpred pogubivna svinčena toča. Skorej pa se mora še predrugečiti ta stvar na en ali drug način. Povsod se delajo priprave za vojno. Ponujajo se tudi razna društva vladi, posebno za vzdrževanje miru po mestih. Že zadnjič je klical nekdo tudi „južnega Sokola“, češ, kako je to, da se nič ne oglasi. Zdi se mi potrebno, da to stvar malo razjasnim. Kakor je znano, prosil je Praški Sokol vlado, da mu da orožje ter dovoli vaje z orožjem, da se zamore društvo postaviti nasproti vragu v brambo drage domovine. Vlada je zaslislala sicer z veseljem to ponudbo, vendar pa je za zdaj ni še sprejela. To je bil vzrok, da je tudi južni Sokol, med kterega udi se je že živo pogovarjalo o enakei ponudbi, celo to stvar odložil za zdaj in da je tedaj v tej zadevi vse tiho. Gotovo pa vrli naš Sokol ne bode poslednji, ako bode treba braniti predrago domovino. Slovenec sploh ne dela rad praznega hrupa, tudi brez tega ohrani že večkrat svetlo dokazano zvestobo, in ljubezen do svoje domovine mu še tudi ni zginila iz srca. Hrabro jo bode gotovo branil proti vsakteremu sovražniku, kedarkoli bode treba. —

V našem mestu, ktero je bilo več ko tri tedne kakor velikansk tabor, je zdaj zopet malo bolj mirno in prazno postalo, saj za nekoliko dni. Danes zjutraj prišli so nazaj mehikanski prostovoljci, ki so še le pred kratkim odrinili od tukaj v Trst. Amerikanska ljudovlada nikakor ni hotla dovoliti, da se odpeljejo, in je grozila celo z vojsko. Morali so se tedaj vrniti. Okoli 400 jih je stopilo koj v Trstu v našo armado, nad 700 pa jih je zdaj tukaj. Razpustili se bodo še te dni popolnoma in poslali vsak na svoj dom. Tudi tukaj jih je že veliko pristopilo k naši vojski. Saj jih doma tudi potrebujemo!

Iz Trsta 20. maja. V. — (Novi tržaški ol.) Tukajšnja nova olarnica ali tovarna od bire je začela 9. tega meseca dajati svoj izdelek gostivnicam, ki prodajajo tudi ol na drobno. Pa kako prikazen smo precej potem videli? Govorilo in pa se vé, tudi pisarilo se je, da ol ni tak, kakoršnega so ljudje pričakovali. Cena tistega, ki se je sem od nekda prejemal iz vnanjih pivarnic in tukaj prodajal po 44 in celo po 48 soldov bokal, znižala se je koj do 40 soldov. Pravijo, da se vrh tega še celo nekih najemnikov ali agentov ni manjkalo, ki so si na vso moč prizadevali, da novi ol v slabo ime pripravijo itd. Nič ni pomagalo, da so nekteri pametni možje trdili, da je ol prav dober in zdrav, in da ga bodo vsi radi iskali in pili, ako niso sploh sovražniki ali protivniki kakega si bodi ola. Kaj pa tudi v takih, kakor v marsikterih drugih rečeh, domisljivost premore, to se vidi n. pr. po tem le resničnem prigodku. V neki gostivnici, kjer se tudi prodaja zgorej omenjeni novi ol, bilo se je te dni sešlo nekoliko gospodov, da ga pijé. Eden med njimi (morda celo kak agent?) pokušivši ga, trdi naravnost, da ta ol ni za nič, in da ga tedaj ne more piti. On je hotel „Puntigam“-a. „Subito sior!“ (precej, gospod!), mu na to odgovori točnik. Po tem mu prinese ola v nekem kozarcu druge podobe. „Ah! questa si che že bona“ (oh ta je dober!), zavpije zdaj zadovoljni pivec. Na to se točnik posmehlja rekoč, da je ol enak poprejšnjemu. Kako lepo je pač gospoda vjel! —

Včeraj pa je bil odločivni den v tej res važi ni zadevi; pravim važni, ker med ljudstvom (pri gospodu Jus-tu, temu vrlemu voditelju olarnice pa vendar nikakor ne!) bilo je vprašanje, ali ta lepa in veličanska, zategadel pa se ve, tudi zelo draga tovarna ne bo morda nosila zgube namesto dobička tisti tukajšnji družbi, ki jo je (v tako kratkem času!) napravila, in po nji tudi mestu

in njegovi okolici? Včeraj tedaj je bil odločivni den, ker včeraj so začeli prodajati na drobno ol tudi pri isti tovarni. Pač lepa je kaj naprava za to! Sešlo se je bilo popoldne deloma pod milim nebo in nares krasnem prostoru, deloma v prezalih, po mraku z gazom lepo razsvitljenih prostornih sobanah zraven izvrstne mestne glasbe toliko ljudi, da niso mogli vsi najti tam postrežbe po godu, čeravno je bilo mnogo strežnikov. Vsi so zelo in pa po pravici hvalili ol, izrekaje enoglasno svoje prepričanje, da tudi v Trstu je mogoče tako dobroga ola napravljati, kakor ga napravljajo v drugih deželah. Da pa ni ta ol prav tak, kakor si ga nekteri žele, namreč tak, ki ima v sebi žgane tekočine, in da omamlja glavo pivcem, je pravo, ker tako je bolj zdrav, — zdravje je pa vsakemu človeku ljub! Kar se njegove cene tiče, znaša ona 40 soldov za vsak bokal, ko se prodaja na drobno, ki, če se natančno vse reči prevdarjajo, ni vendar previsoka, naj le čenčajo nekteri, karkoli hočejo; sicer pa znaša le skorej 30 soldov. Pričakovati je pa vendar, da bo konkurenca (ali poganjanje prodajavcev) to reč nekaj predrugačila in na bolje obrnila.

Bojne priprave.

Vse je po koncu. Govori se sicer zelo o kongresu, ali pri vsem tem se brusijo na vso moč sablje, meči, noži in se delajo druge priprave. Vojskovodja Benedek je bil te dni še na Dunaju; kakor danes pa pravijo, da odrine s svojim štabom na Moravsko, kjer bo neki najprej Olumuc glavno stanišče. Nekaj njegovih generalov pa je že odšlo. Vojna je tedaj pripravljena. Kaj živo je tudi povsod po mestih in na deželi, zlasti na Českem in Tiroljskem, kjer se napravlja črna vojska. Ostrostrelci, Sokoli itd. ponujajo se za varstvo in brambo. Nihče noče zaostajati. Vlada se pač lahko zdaj prepriča, da je avstrijskim narodom res za Avstrijo mar. Da bi le tudi drugim tako bilo! Na Ogerskem se naznanja oklic, naj bi se nabirali prostovoljci. Levovski mestni odbor je sklenil z denarji pripomagati grofu Starzynski-tu, da prej ko mogoče nabere prostovoljce. Tudi Kusini mislijo posebno kardelo na noge spraviti in tam, kjer ni železnice, 500 voz za vojake pripraviti, da se prej naprej spravijo. Nadškof Litvinski je v ta namen podaril 300 gld., nekaj grofov pa da potrebne konje. — Cesar Ferdinand je že zapustil Prago, kjer je do zdaj prebival, ter se podal v mesto Innsbruk. Denarnice in važnejša pisma se morajo v notranja mesta shraniti. Tako se je zgodilo na Českem; tako se je zdaj zaukazalo tudi na Reki in v drugih primorskih mestih. — V Bernu se je za domači polk v 2 dneh nabralo 70.000 gld. Mislijo neki tudi še 2. domači polk vzdrževati. Znani g. Giskra pripravi sam enega konjika za vojsko. Tudi oporoke se delajo. Tisti n. pr., ki bode prvi sovražnikov top ali bendero v pest dobil, prejel bo toliko in toliko denarja v dar. Na Dunaju bivajoči Tiroljci napravijo sami eno kompanijo strelcev.

Pa tudi naši nasprotniki hité na vso moč, da bi bili skorej pripravljeni. Na Laškem se nabirajo zdaj prostovoljci, ki jih bo 10 polkov. Vsak polk bo imel 420 oficirjev in 1446 vojakov. Polkovnike ali oberstarje voli Garibaldi sam, ki jim bo edini poveljnik. Njegov sin Menotti bode vojvoda akademiskemu kardelu. Piše se, da jo kar derejo k orožju in da bo treba še več polkov napraviti. Poroča se tudi, da pomorska vojna že po morju brodari in ladije lovi; vendar pa to še ni gotovo. Admiral Persano je v Tarentu. Pod njim bodo podvojvodi Vacca Albini, Bucchia, Paulucci in Sandri. Poslednji trije so beneški begunci, Garibaldi

je že v Genuo prišel, od ontod pa gre v Milan in Komo. Najberže jo bo skušal kam na Tiroljsko udariti.

Tudi pruska vojna bo skorej vsa pripravljena. Kakor se piše, stojé menda pruski vojaki že tik naših mej. Bismark sam gre kot major v vojsko. Med ljudstvom pa ni nič kaj pravega veselja in ognja za boj. Pripoveduje se celo od uporov in homatij.

Srednje in male nemške deržave se sicer tudi za vojsko pripravljajo, ali kaže se, kakor da bi se bali ognja. Tudi Bismark jih menda dobro obdeluje, da bi ostale neutralne. Po vsaki ceni jim ne gre preveč zaupati!

Španci so kupčijsko mesto Valparaiso v južni Ameriki 31. marca t. l. bombardovali in 20 milijonov tolarjev škode naredili. To jo vendar silovito!

Razne novice.

* Nad 6000 je bilo menda zdaj prememb v oficirskem stanu.

* G. Ivan Geršak se 1. junija preseli v Gradec, kamor naj se mu dopisuje (Graz, Kanzlei des H. Berzé.) 4. zvezek se že pridno tiska.

* Iz Berna so poslali ondotni bogoslovci za Slomšekov spominek 14 gld. 70 kr. Slava jim!

* V Šmartinu pri Kranju je umerl meseca sušca t. l. angleški invalid Jodok Košir, od Angležev John Voorshotimovan, po domače Rotov Jošt iz zgornjih Bitenj, rojen 8. dec. 1767, tedaj 98 let pa 3 mesece star — mož, kakoršnih menda malo šteje dežela slovenska, ki je prehodil polovico znanega sveta in videl štiri dele naše zemlje. Dobival je od l. 1817 penzijo in sicer na leto 12 funtov šterlingov, kar v našem denarju blizo 120 gld. znaša. Le oslepel je bil proti koncu svojih dni, bolen pa ni bil nikoli.

Duhovske zadeve.

Ljubljanska škofija: G. Projič gre za kaplana na Vače.

Lavantinska škofija: G. Modrinjak Mat. je dobil dekanijško faro v Jarenini. G. Jož. Jeraj je postal konsist. tajnik in dvorni kaplan, g. Jož. Soler vikar, in g. Jan. Žuža kaplan v Celju. Za kaplane gredó: v Mozirje g. Jan. Gregl, na Laško g. Jern. Guzaj, in k novi Cerkvi g. Miha Korošec. G. Kramperger je postavljen za provizorja v Ulimijem. V časni pokoj gre g. F. Košan. — Umerla sta župnika g. Andr. Škvarc in g. Jan. Keše. R. I. P.!

Odperla listnica.

Č. občinskemu svetovavstvu v Tominu: „Slovenec“ noče nikomur krivice storiti in tudi rade volje popravlja, kar ni resnica. Tudi za stran dopisov „iz Tomina“ serčno rad ravno to stori, ako se mu dokaže, da ni res, kar se je pisalo. Vaš dopis pa ni trohice dokazal, prazno hvalisanje in prilizovanje še ni noben dokaz, posebno če se po več časnikih berejo ravno tiste pritožbe in ljudje vpijejo, naj se jim pride na pomoč. Zatorej naznanite nam nasprotna dela ali „facta“, in precej jih bote brali v „Slovenec“.

Dunajska borsa 25. maja 1866.

5% metalike	57.90
5% nacional	62.90
1860 derž. posoj	74.40
Bankine akcije	669.—
Kreditne „	129.90
London	122.25
Novi zlati	5.80
Srebro	123.—